Torstai 24. kesäkuuta 2021

P9_TA(2021)0313

Komission oikeusvaltiokertomus 2020

Euroopan parlamentin päätöslauselma 24. kesäkuuta 2021 komission oikeusvaltiokertomuksesta 2020 (2021/2025(INI))

(2022/C 81/03)

Euroopan parlamentti, joka

— ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 295 artiklan,

— ottaa huomioon erityisesti Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 artiklan, 3 artiklan 1 kohdan, 3 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan, 4 artiklan 3 kohdan sekä 5, 6, 7 ja 11 artiklan,

— ottaa huomioon SEUT-sopimuksen artiklat, jotka liittyvät demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien kunnioittamiseen, suojelemiseen ja edistämiseen unionissa, mukaan lukien sopimuksen 70, 258, 259, 260, 263 ja 265 artikla,

— ottaa huomioon perussopimuksiin liitetyn pöytäkirjan N:o 1 kansallisten parlamenttien asemasta Euroopan unionissa ja pöytäkirjan N:o 2 toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen soveltamisesta,

— ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan,

— ottaa huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön,

— ottaa huomioon SEU 49 artiklan, Kööpenhaminan kriteerit sekä unionin säännöt, joita ehdokasvaltion on noudatettava, mikäli se haluaa liittyä unioniin (unionin säännöstö),

— ottaa huomioon 30. syyskuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Oikeusvaltiokertomus 2020 – Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa” (COM(2020)0580),

— ottaa huomioon yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi 16. joulukuuta 2020 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 ([1]) (”oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annettu asetus”),

— ottaa huomioon kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman perustamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1381/2013 ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 390/2014 kumoamisesta 28. huhtikuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/692 ([2]),

— ottaa huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen,

— ottaa huomioon YK:n välineet ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, YK:n yleisen määräaikaisarvioinnin yhteydessä annetut suositukset ja raportit sekä YK:n sopimuselinten oikeuskäytännön ja YK:n ihmisoikeusneuvoston erityismenettelyt,

— ottaa huomioon 8. maaliskuuta 1999 annetun YK:n julistuksen ihmisoikeuksien puolustajista,

— ottaa huomioon Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston, vähemmistövaltuutetun, mediavaltuutetun ja muiden elinten suositukset ja raportit,

— ottaa huomioon ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen, Euroopan sosiaalisen peruskirjan, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean päätökset sekä Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen, ministerikomitean, ihmisoikeusvaltuutetun, Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission, syrjimättömyyttä, monimuotoisuutta ja osallisuutta käsittelevän ohjauskomitean, Venetsian komission ja muiden elinten yleissopimukset, suositukset, päätöslauselmat, lausunnot ja raportit,

([1]) EUVL L 433 I, 22.12.2020, s. 1.
([2]) EUVL L 156, 5.5.2021, s. 1.

Torstai 24. kesäkuuta 2021

— ottaa huomioon 23. toukokuuta 2007 tehdyn Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin välisen yhteisymmärryspöytäkirjan ja 8. heinäkuuta 2020 annetut neuvoston päätelmät EU:n painopisteistä Euroopan neuvoston kanssa vuosina 2020–2022 tehtävälle yhteistyölle,

— ottaa huomioon YK:n korruption vastaisen yleissopimuksen,

— ottaa huomioon kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen YK:n yleissopimuksen,

— ottaa huomioon 7. huhtikuuta 2020 päivätyn Euroopan neuvoston julkaisun sen jäsenvaltioille esittämästä välineistöstä demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseksi covid-19-terveyskriisin aikana,

— ottaa huomioon Venetsian komission 124. täysistunnossaan 8. lokakuuta 2020 hyväksymän väliraportin EU:n jäsenvaltioissa covid-19-kriisin johdosta toteutetuista toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista demokratiaan, oikeusvaltioon ja perusoikeuksiin,

— ottaa huomioon kumppaniorganisaatioiden Euroopan neuvoston journalismin suojelua ja toimittajien turvallisuutta edistävälle foorumille antaman vuosikertomuksen 2020,

— ottaa huomioon 20. joulukuuta 2017 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti annetun komission perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi sen toteamisesta, että on olemassa selvä vaara, että Puolan tasavalta loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta (COM(2017)0835),

— ottaa huomioon 17. heinäkuuta 2019 annetun komission tiedonannon ”Oikeusvaltioperiaatteen lujittaminen unionissa – Toimintasuunnitelma” (COM(2019)0343),

— ottaa huomioon vuoden 2020 EU:n oikeusalan tulostaulun,

— ottaa huomioon 19. kesäkuuta 2019 annetun Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen lujittamisesta unionissa – tilannekatsaus ja mahdolliset jatkotoimet, jossa ehdotettiin perusoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta käsittelevän vuotuisen foorumin perustamista,

— ottaa huomioon kesäkuussa 2020 julkaistun Euroopan talous- ja sosiaalikomitean perusoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta käsittelevän ryhmän raportin kansallisista kehityssuuntauksista kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta (”National developments from a civil society perspective, 2018–2019”),

— ottaa huomioon 17. tammikuuta 2018 julkaistun Euroopan unionin perusoikeusviraston raportin ihmisoikeuksien parissa toimivien kansalaisjärjestöjen haasteista EU:ssa (”Challenges facing civil society organisations working on human rights in the EU”), vuonna 2020 julkaistut tiedotteet koronaviruspandemian vaikutuksista perusoikeuksiin EU:ssa sekä viraston muut raportit, tiedot ja välineet, erityisesti perusoikeuksia koskevan eurooppalaisen tietojärjestelmän (EFRIS),

— ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeusviraston 10. syyskuuta 2020 julkaistun raportin ”Antisemitism: Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union”,

— ottaa huomioon 5. maaliskuuta 2020 julkaistun Euroopan tasa-arvoinstituutin raportin Pekingin toimintaohjelman täytäntöönpanosta EU:n jäsenvaltioissa (”Beijing + 25: The fifth Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States”),

— ottaa huomioon Euroopan unionin neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden 16. joulukuuta 2014 hyväksymät päätelmät oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen varmistamisesta,

— ottaa huomioon sukupuolten tasa-arvoa koskevan EU:n strategian 2020–2025, hlbtiq-henkilöiden tasa-arvoa koskevan EU:n strategian 2020–2025, lapsen oikeuksia koskevan EU:n strategian 2021–2024 ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan EU:n strategian 2021–2030,

— ottaa huomioon rasismintorjunnan toimintasuunnitelman 2020–2025 ja romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskevan EU:n strategiakehyksen,

— ottaa huomioon 25. lokakuuta 2016 antamansa päätöslauselman suosituksista komissiolle demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta ([3]),

— ottaa huomioon 1. maaliskuuta 2018 antamansa päätöslauselman komission päätöksestä käynnistää SEU7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely Puolan tilanteen johdosta ([4]),

— ottaa huomioon 19. huhtikuuta 2018 antamansa päätöslauselman tarpeesta luoda eurooppalaisten arvojen väline perusarvoja Euroopan unionissa paikallisella ja kansallisella tasolla edistävien kansalaisyhteiskunnan järjestöjen tukemiseksi ([5]),

— ottaa huomioon 19. huhtikuuta 2018 antamansa päätöslauselman tutkivien journalistien suojelusta Euroopassa: slovakialaisen journalistin Ján Kuciakin ja Martina Kušnírován tapaus ([6]),

— ottaa huomioon 12. syyskuuta 2018 antamansa päätöslauselman ehdotuksesta, jolla neuvostoa pyydetään toteamaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja ([7]),

— ottaa huomioon 13. marraskuuta 2018 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteen toteutumisesta Romaniassa ([8]),

— ottaa huomioon 14. marraskuuta 2018 antamansa päätöslauselman kattavan EU-mekanismin tarpeesta demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien suojelemiseksi ([9]),

— ottaa huomioon 13. helmikuuta 2019 antamansa päätöslauselman naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon heikentämispyrkimyksistä EU:ssa ([10]),

— ottaa huomioon 28. maaliskuuta 2019 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteen ja korruption torjunnan tilanteesta EU:ssa ja erityisesti Maltassa ja Slovakiassa ([11]),

— ottaa huomioon 18. joulukuuta 2019 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteen toteutumisesta Maltalla Daphne Caruana Galizian murhasta äskettäin selvinneiden seikkojen valossa ([12]),

— ottaa huomioon 18. joulukuuta 2019 antamansa päätöslauselman hlbti-henkilöihin kohdistuvasta julkisesta syrjinnästä ja vihapuheesta, mukaan lukien hlbti-vapaat alueet ([13]),

— ottaa huomioon 15. tammikuuta 2020 antamansa päätöslauselman vuosikertomuksesta ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa 2018 ja Euroopan unionin toiminnasta tällä alalla ([14]),

— ottaa huomioon 16. tammikuuta 2020 antamansa päätöslauselman käynnissä olevista SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisista Puolaa ja Unkaria koskevista kuulemisista ([15]),

— ottaa huomioon 17. huhtikuuta 2020 antamansa päätöslauselman EU:n yhteensovitetuista toimista covid-19-pandemian ja sen seurausten torjumiseksi ([16]),

---

([3]) EUVL C 215, 19.6.2018, s. 162.
([4]) EUVL C 129, 5.4.2019, s. 13.
([5]) EUVL C 390, 18.11.2019, s. 117.
([6]) EUVL C 390, 18.11.2019, s. 111.
([7]) EUVL C 433, 23.12.2019, s. 66.
([8]) EUVL C 363, 28.10.2020, s. 8.
([9]) EUVL C 363, 28.10.2020, s. 45.
([10]) EUVL C 449, 23.12.2020, s. 102.
([11]) EUVL C 108, 26.3.2021, s. 107.
([12]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2019)0103.
([13]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2019)0101.
([14]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0007.
([15]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0014.
([16]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0054.

Torstai 24. kesäkuuta 2021

— ottaa huomioon 19. kesäkuuta 2020 antamansa päätöslauselman rasisminvastaisista mielenosoituksista George Floydin kuoleman johdosta ([17]),

— ottaa huomioon 19. kesäkuuta 2020 antamansa päätöslauselman Tšekin tasavallan pääministeriä koskevan tutkimuksen uudelleenaloittamisesta EU:n varojen väärinkäytön ja mahdollisten eturistiriitojen johdosta ([18]),

— ottaa huomioon 17. syyskuuta 2020 antamansa päätöslauselman ehdotuksesta neuvoston päätökseksi sen toteamisesta, että on olemassa selvä vaara, että Puolan tasavalta loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta ([19]),

— ottaa huomioon 7. lokakuuta 2020 antamansa päätöslauselman demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta ([20]),

— ottaa huomioon 8. lokakuuta 2020 antamansa päätöslauselman oikeusvaltioperiaatteesta ja perusoikeuksista Bulgariassa ([21]),

— ottaa huomioon 25. marraskuuta 2020 antamansa päätöslauselman tiedotusvälineiden vapauden vahvistamisesta: toimittajien suojelu Euroopassa, vihapuhe, disinformaatio ja alustojen rooli ([22]),

— ottaa huomioon 26. marraskuuta 2020 antamansa päätöslauselman perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa – vuosikertomus 2018–2019 ([23]),

— ottaa huomioon 17. joulukuuta 2020 antamansa päätöslauselman monivuotisesta rahoituskehyksestä 2021–2027, toimielinten välisestä sopimuksesta, Euroopan unionin elpymisvälineestä ja oikeusvaltioasetuksesta ([24]),

— ottaa huomioon 11. maaliskuuta 2021 antamansa päätöslauselman EU:n julistamisesta hlbtiq-vapauden alueeksi ([25]),

— ottaa huomioon 25. maaliskuuta 2021 antamansa päätöslauselman asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 (oikeusvaltioperiaatetta koskeva ehdollisuusmekanismi) soveltamisesta ([26]),

— ottaa huomioon 29. huhtikuuta 2021 antamansa päätöslauselman Daphne Caruana Galizian murhasta ja oikeusvaltioperiaatteesta Maltassa ([27]),

— ottaa huomioon Euroopan tason lisäarvoa koskevan arviointinsa, joka liitettiin sen lokakuussa 2016 antamaan valiokunta-aloitteiseen lainsäädäntömietintöön demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta,

— ottaa huomioon 23. huhtikuuta 2020 päivätyn alustavan arvionsa demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän eurooppalaisesta lisäarvosta,

— ottaa huomioon työjärjestyksen 54 artiklan,

— ottaa huomioon talousarvion valvontavaliokunnan, oikeudellisten asioiden valiokunnan, perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasioiden valiokunnan ja vetoomusvaliokunnan lausunnot,

— ottaa huomioon kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan mietinnön (A9-0199/2021),

---

([17]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0173.
([18]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0164.
([19]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0225.
([20]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0251.
([21]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0264.
([22]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0320.
([23]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0328.
([24]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2020)0360.
([25]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2021)0089.
([26]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2021)0103.
([27]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2021)0148.

A. palauttaa mieliin, että unioni perustuu SEU 2 artiklaan kirjattuihin yhteisiin arvoihin, joita ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina, ja toteaa, että nämä arvot ovat yhteisiä EU:n jäsenvaltioille ja ehdokasmaiden on noudatettava niitä voidakseen liittyä unioniin; ottaa huomioon, että demokratia, oikeusvaltio ja perusoikeudet ovat toisiaan vahvistavia arvoja ja niiden heikentäminen voi olla unionille järjestelmätason uhka; toteaa, että oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen sitoo koko unionia ja sen jäsenvaltioita kaikilla hallintotasoilla, myös kansallista tasoa alempia yksiköitä;

B. pitää oikeusvaltioperiaatetta koskevaa vuotuista tarkastelukierrosta tervetulleena lisänä SEU 2 artiklaan kirjattujen arvojen säilyttämiseksi käytettävissä oleviin välineisiin, sillä sen avulla voidaan puuttua kaikkien EU:n jäsenvaltioiden tilanteeseen sellaisten neljän osa-alueen pohjalta, jotka vaikuttavat suoraan oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseen; ottaa huomioon, että se on tarkoitettu vuosittain toteutettavaksi kierrokseksi, jonka avulla varmistetaan oikeusvaltioperiaate ja ehkäistään ongelmien syntymistä tai syvenemistä;

C. ottaa huomioon, että komission ensimmäinen oikeusvaltiokertomus (vuoden 2020 kertomus) on kattavuudeltaan rajallinen, sillä se ei kata kaikkia SEU 2 artiklassa tarkoitettuja EU:n arvoja;

D. panee merkille, että Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä perusoikeuskirja sisällytettiin kokonaisuudessaan perussopimuksiin ja että näin ollen se sitoo nyt oikeudellisesti EU:n toimielimiä, virastoja ja muita elimiä samoin kuin jäsenvaltioita EU:n lainsäädäntöä sovellettaessa; katsoo, että EU:n toimielimissä samoin kuin jäsenvaltioissa on kehitettävä aito perusoikeuksien kulttuuri, jota edistetään ja vahvistetaan, erityisesti silloin, kun sovelletaan EU:n lainsäädäntöä niin unionissa kuin suhteissa kolmansien maiden kanssa;

E. ottaa huomioon, että vuoden 2020 kertomuksessa tuodaan esiin huolenaiheita ja annetaan tietoa mutta siinä ei esitetä riittävää arviota kunkin maan toteuttamien muutosten vaikuttavuudesta eikä anneta konkreettisia maakohtaisia suosituksia tai tarkastella, miten maa on noudattanut oikeusvaltioperiaatetta ajan saatossa, mikä saattaa vaarantaa sen tavoitellut ennaltaehkäisevät vaikutukset;

F. ottaa huomioon, että ilman vuotuisen seurannan yhteydessä toteutettavia vaikuttavia jatkotoimia vuoden 2020 kertomuksella ei ehkä kyetä estämään tai havaitseman useissa EU:n jäsenvaltioissa viime vuosina havaittuja järjestelmätason haasteita ja oikeusvaltioperiaatteen taantumista ja puuttumaan niihin vaikuttavasti; ottaa huomioon, että oikeusvaltioperiaatteen vaaliminen on moitteettoman varainhoidon periaatteen noudattamisen ja unionin taloudellisten etujen suojelemisen keskeinen ennakkoedellytys;

G. ottaa huomioon, että parlamentti on viime vuosina hyväksynyt useita päätöslauselmia, joissa on yksilöity vakavia oikeusvaltioperiaatteeseen liittyviä ongelmia useissa jäsenvaltioissa ([28]);

H. ottaa huomioon, että oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien taantuminen joissakin maissa heikentää vakavasti keskinäistä luottamusta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintaan ja uhkaa SEU 3 artiklaan kirjattuja unionin tavoitteita, mistä ovat osoituksena useat tapaukset, joissa eurooppalaiseen pidätysmääräykseen on kohdistunut paineita oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskevien syvällisten epäilyjen vuoksi;

I. ottaa huomioon, että jäsenvaltioiden oikeusasiamiesinstituutioilla ja tasa-arvoelimillä on ratkaiseva rooli oikeusvaltion keskeisten periaatteiden, kuten avoimuuden, vastuuvelvollisuuden ja oikeudenmukaisen menettelyn, turvaamisessa;

J. ottaa huomioon, että covid-19-pandemian vuoksi toteutetut hätätoimenpiteet ovat vaikuttaneet EU:n kansalaisten mahdollisuuksiin käyttää perusoikeuksiaan, joita ovat esimerkiksi oikeus vapaaseen liikkuvuuteen, oikeussuojan saatavuus, julkisten tietojen saatavuus ja yksityisyys sekä yhdistymis- ja kokoontumisvapaus, sekä demokraattiseen valvontaan; pitää siksi ratkaisevan tärkeänä varmistaa, että käytössä on hallitusten toimien tehokas keskinäinen valvonta EU:n kansalaisten oikeuksien turvaamiseksi;

K. toteaa, että useiden jäsenvaltioiden sijoitus kansainvälisessä lehdistönvapautta koskevassa luokituksessa on huonontunut ja toimittajiin kohdistuva väkivalta lisääntynyt; toteaa, että tiedotusvälineiden vapauteen kohdistuvia uhkia ovat muun muassa toimittajien häirintä ja heihin kohdistuvat hyökkäykset, heidän oikeusturvansa laiminlyönti sekä tiedotusvälineiden haltuunotto ja taloudellisin tai poliittisin perustein toteutettavat toimet media-alalla; ottaa huomioon, että huolestuttava kehitys, jolla pyritään tukahduttamaan sanan- ja lehdistönvapaus, on huono esimerkki niin EU:ssa kuin liittymisneuvotteluja käyvissä maissa;

([28]) Ks. esim. 1. maaliskuuta 2018, 19. huhtikuuta 2018, 13. marraskuuta 2018, 28. maaliskuuta 2019, 18. joulukuuta 2019, 19. kesäkuuta 2020, 8. lokakuuta 2020 ja 29. huhtikuuta 2021 annetut päätöslauselmat.

Torstai 24. kesäkuuta 2021

L. toteaa, että nykyisiä mekanismeja on vahvistettava ja yhdenmukaistettava ja on kehitettävä demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskeva tehokas EU:n mekanismi, jolla varmistetaan perussopimuksiin kirjattujen periaatteiden ja arvojen toteutuminen kaikkialla unionissa;

M. ottaa huomioon, että vähemmistöjen oikeuksien kunnioittaminen kuuluu poliittisiin kriteereihin, jotka ehdokasmaan on täytettävä liittyessään unioniin; toteaa, että unionilla on tärkeä tehtävä varmistettaessa kansallisten ja kielivähemmistöjen oikeuksien kunnioittaminen ehdokasmaissa; toteaa, että parlamentti on jo pyytänyt komissiota hyväksymään toissijaisuusperiaatteen mukaisesti yhteisen kehyksen vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien suojelua koskeville unionin vähimmäisnormeille, jotka sisällytetään vankasti demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeudet takaavaan oikeuskehykseen kaikkialla unionissa ([29]);

I. ***Oikeusvaltiokertomus 2020: huomioon otettavaa vuonna 2021***

1. suhtautuu myönteisesti komission ensimmäiseen vuotuiseen oikeusvaltiokertomukseen; pitää olennaisen tärkeänä, että unioniin perustetaan unionin oikeusvaltioperiaatteen seurantaa ja täytäntöönpanon valvontaa koskeva rakenne; muistuttaa, että on tärkeää tunnistaa riskit etukäteen ja estää perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen loukkaukset sen sijaan, että reagoidaan jälkikäteen, kun tällaiset loukkaukset toistuvat; kannustaa siksi kehittämään tätä uutta välinettä edelleen;

2. pitää myönteisenä, että oikeuslaitoksen toiminta, korruptiontorjunnan kehys, tiedotusvälineiden moniarvoisuus ja tietyt hallitusjärjestelmän osien keskinäiseen valvontajärjestelmään liittyvät institutionaaliset kysymykset, tietyssä määrin myös kansalaisyhteiskunnan toimintatila, ovat kaikki osa komission vuotuista katsausta jäsenvaltioiden oikeusvaltiotilanteeseen; kehottaa lisäksi sisällyttämään vuotuisiin kertomuksiin Venetsian komission vuoden 2016 oikeusvaltiotarkistuslistan tiettyjä tärkeitä osia, kuten oikeudelliset takeet viranomaisten mielivaltaisuuden ja vallan väärinkäytön estämiseksi, oikeusalan ammattilaisten riippumattomuus ja puolueettomuus, yhdenvertaisuus lain edessä ja syrjimättömyys; kannustaa komissiota tuomaan esiin myös jäsenvaltioissa esiintyviä myönteisiä suuntauksia, jotka voisivat toimia hyvinä esimerkkeinä muille;

3. panee tyytyväisenä merkille, että kertomuksessa on maakohtaisia lukuja; antaa tunnustusta komission pyrkimyksille toimia yhdessä kansallisten hallitusten ja parlamenttien sekä kansalaisyhteiskunnan ja muiden kansallisten toimijoiden kanssa; kannustaa komissiota lisäämään ponnisteluja maakohtaisten analyysien syventämiseksi, jotta oikeusvaltioperiaatteeseen kohdistuvien haasteiden vakavuutta voidaan arvioida paremmin; katsoo, että komission maavierailuille myös paikan päällä olisi varattava enemmän aikaa, jotta saadaan aikaan laajempi yhteistyö ja vuoropuhelu kansallisten viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan kanssa; katsoo, että komission olisi lisättävä tietoisuutta näistä vierailuista, jotta voidaan edistää oikeusvaltiokulttuuria kansallisella tasolla;

4. pitää myönteisenä sitä, että kaikkia jäsenvaltioita valvotaan samojen indikaattoreiden ja menetelmien mukaisesti; korostaa kuitenkin, että jos erilaiset rikkomiset esitetään samanarvoisina, vaarana on, että kaikkein vakavimmat oikeusvaltioperiaatteen loukkaukset tulevat aliarvioiduiksi; kehottaa komissiota toteuttamaan raportoinnissaan erittelyn erottamalla toisistaan oikeusvaltioperiaatteen järjestelmätason loukkaukset ja yksittäiset loukkaukset; korostaa vuotuisen oikeusvaltiokertomuksen mahdollisia ennaltaehkäiseviä hyötyjä; katsoo, että tarvitaan perusteellisempaa arviointia, jotta voidaan sanoa, onko kertomuksella ollut riittävä ennaltaehkäisevä vaikutus; katsoo joka tapauksessa, että näin ei selvästikään ole SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisen menettelyn kohteena olevien jäsenvaltioiden tapauksessa; katsoo, että vuoden 2020 kertomuksessa olisi voitu esittää perusteellisempia ja avoimempia arviointeja ja todeta kussakin maakohtaisen luvun analysoitavassa osa-alueessa, oliko olemassa vakavia puutteita, vakava vaara unionin arvojen loukkaamisesta tai niiden tosiasiallinen loukkaaminen; pitää tällaisia arviointeja tarpeellisina, jotta voidaan tehdä päätelmiä oikeusvaltion tilasta ja määrittää jatkotoimia ja korjaavia toimenpiteitä ja välineitä; kehottaa soveltamaan tulevissa kertomuksissa synteesiin perustuvaa lähestymistapaa, jotta voidaan selkeästi määrittää kaikkien jäsenvaltioiden osalta, missä suurimmat riskit ja ongelmat ovat; kehottaa komissiota päivittämään menetelmiään tällä tavoin ja tiedottamaan parlamentille asiasta ilman aiheetonta viivytystä;

5. katsoo, että vuoden 2020 kertomus on liian kuvaileva eikä siinä esitetä riittävää analyysia; kehottaa komissiota tekemään tulevista kertomuksista analyyttisempia; pitää tarpeellisena sisällyttää tuleviin kertomuksiin maakohtaisia suosituksia siitä, miten havaittuihin huolenaiheisiin olisi puututtava tai rikkomukset korjattava, mukaan lukien tapauksen mukaan täytäntöönpanon määräajat sekä seurattavat vertailuarvot; kehottaa komissiota sisällyttämään kertomuksiin ohjeita sen suositusten täytäntöönpanoa koskevista jatkotoimista ja korjaavista toimista;

([29]) Päätöslauselma 13. marraskuuta 2018 vähemmistöjä koskevista vähimmäisnormeista EU:ssa (EUVL C 363, 28.10.2020, s. 13).

6. on huolissaan tiedotusvälineiden vapauden rapautumisen heijastusvaikutuksista muille kertomuksessa analysoiduille osa-alueille; toteaa, että tutkijoihin, toimittajiin, tuomareihin, oikeusalan ammattilaisiin ja kansalaisyhteiskunnan järjestöihin ja aktivisteihin kohdistetut mustamaalauskampanjat ja erityisesti strategiset häirintätarkoituksessa nostetut kanteet (SLAPP) rajoittavat heidän riippumattomuuttaan ja toimintakykyään ja niillä on lamaannuttava vaikutus;

7. pyytää siksi tekemään yhdennetymmän analyysin kertomukseen sisältyvien neljän osa-alueen välisistä yhteyksistä ja siitä, kuinka puutteet voivat yhdessä muodostua oikeusvaltioperiaatteen järjestelmätason rikkomiseksi tai sellaisen riskiksi, ja ilmoittamaan, jos ne vaikuttavat tai saattavat vaikuttaa unionin taloudellisiin etuihin;

8. katsoo, että vuotuisissa kertomuksissa olisi yksilöitävä laaja-alaisia suuntauksia EU:n tasolla; toteaa, että vuoden 2020 kertomuksesta puuttuu EU:n laajuinen näkökulma; pyytää komissiota yksilöimään tapaukset, joissa tietyt oikeusvaltiota, tiedotusvälineiden vapautta, keskinäistä valvontaa tai korruption torjuntaa jossakin jäsenvaltiossa heikentävät toimenpiteet tai käytännöt muodostuvat esimerkeiksi muille tai joissa tällaisten käytäntöjen vakavuus ja laajuus voivat vaikuttaa koko unioniin; kehottaa komissiota arvioimaan, miten tällaiset hyökkäykset vaarantavat demokratian laadun unionissa; kehottaa asettamaan kertomusten analyyseissa etusijalle nämä suuntaukset, mukaan luettuina kansallisten perustuslakituomioistuinten EU:n oikeudelliselle rakenteelle aiheuttamat lisääntyvät haasteet, jotta voidaan ohjata korjaavia toimia EU:n tasolla; kehottaa komissiota antamaan selkeän kuvan järjestelmällisistä disinformaatiokampanjoista ja ulkomaisista vaikuttamiskampanjoista, joilla pyritään heikentämään julkista luottamusta valtion instituutioihin ja riippumattomiin tiedotusvälineisiin ja samalla viemään jäsenvaltioita kohti autoritaarisia hallintorakenteita;

9. pitää valitettavana, että vuoden 2020 kertomuksessa ei ole käsitelty riittävän yksityiskohtaisesti kaikkia oikeusvaltioperiaatteeseen liittyviä kysymyksiä; kehottaa komissiota kehittämään maakohtaista asiantuntemustaan ja valmiuksiaan reagoida nopeammin kielteiseen kehitykseen jäsenvaltioissa; kehottaa komissiota osoittamaan riittävästi resursseja oikeusvaltioperiaatteen seurantaan ja täytäntöönpanon valvontaan EU:ssa;

10. korostaa, että jäsenvaltioiden lakien, oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen, keskinäisen valvonnan ja demokraattisten instituutioiden ja niiden riippumattomuuden olisi oltava jäsenvaltioissa sekä lain mukaan että tosiasiallisesti toimivia;

Oikeuslaitokset

11. pitää myönteisenä jäsenvaltioiden oikeuslaitosten sekä niiden kansallisten syyttäjälaitosten riippumattomuuden, laadun ja tehokkuuden seurantaa ja sitä, että seurataan niiden kykyä tarjota tehokasta oikeussuojaa EU:n oikeuden noudattamisen varmistamiseksi; katsoo, että lisäksi olisi seurattava suotuisaa toimintaympäristöä, jolla varmistetaan oikeussuojan saatavuus kaikille, mukaan lukien oikeussuojan saatavuus EU:n tasolla sekä ponnistelut ja resurssit, joilla turvataan oikeussuojan saatavuus; on huolestunut siitä, että EU:n kansalaisten käytettävissä ei ole riittävästi välittömiä oikeussuojamekanismeja, jotta he voisivat puolustaa perusoikeuskirjassa vahvistettuja oikeuksiaan; katsoo, että kertomuksissa olisi mentävä hetkellistä vuotuista tilannekuvaa pidemmälle ja niiden maakohtaisiin lukuihin olisi sisällytettävä kaikki merkitykselliset tiedot oikeusvaltion tilanteesta, myös asian kannalta merkityksellisistä aiemmista tapahtumista ja uusien kehityssuuntien poliittisesta asiayhteydestä, jotta oikeuslaitosten ja myös asianajajien ja oikeusalan ammattilaisten lakiin perustuvaa ja tosiasiallista riippumattomuutta voidaan arvioida täsmällisesti, dynaamisesti ja täysimääräisesti pidemmältä ajanjaksolta kuin edelliseltä kahdeltatoista kuukaudelta; korostaa, että EU:n kansalaisille ja asukkaille olisi taattava asianmukaiset oikeusvaltionormit heidän käyttäessään oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen EU:ssa; korostaa, että kaikkien kansalaisten tehokas oikeussuoja on oikeusvaltion kulmakivi ja että se on taattava erityisesti kausi- ja rajatyöntekijöille näiden harjoittaessa ammatillista toimintaa toisessa jäsenvaltiossa, sillä nämä työntekijät ovat haavoittuvassa asemassa;

12. painottaa, että toimivat, riippumattomat ja tehokkaat oikeuslaitokset ovat oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämisessä keskeisessä asemassa; palauttaa mieliin, että unionin oikeudellinen rakenne sisältää kansalliset oikeuslaitokset; korostaa, että EU:n kansalaisten perusoikeuksien ja -vapauksien turvaamiseksi oikeuslaitoksen ja tuomareiden on oltava riippumattomia, joten niitä on suojeltava kaikenlaiselta suoralta tai välilliseltä painostukselta, uhkailulta tai puuttumiselta miltään taholta, poliittiset viranomaiset mukaan luettuina; pitää myönteisenä, että oikeudellisten elinten kokoonpano, nimitysmenetelmät sekä palvelusajan kestoa, hylkäämis- ja erottamisperusteita, urakehitystä, kurinpitomenettelyjä ja seuraamuksia ohjaavat mekanismit on myös määritelty oikeuslaitoksen riippumattomuuden indikaattoreiksi; korostaa, että näiden parametrien seurannan on oltava jatkuvaa ja sisällyttävä kaiken keskinäisen valvonnan kattavaan arviointiin sen sijaan, että keskityttäisiin vain pieneen määrään parametreja, jotta voidaan varmistua jäsenvaltioiden oikeuslaitoksen riippumattomuuden todellisesta tilasta;

Torstai 24. kesäkuuta 2021

13. panee merkille, että vuoden 2020 kertomuksessa käsitellään perustellusti oikeudellisten menettelyjen tarvittavaa digitalisointia ja tuomareiden koulutusta; muistuttaa, että jäsenvaltioiden välillä on edelleen merkittäviä eroja oikeusalan ammatteihin liittyvän koulutuksen osallistumisasteessa; pitää valitettavana, ettei kertomuksessa mainita asianajajien koulutusta;

14. on huolestunut joidenkin jäsenvaltioiden oikeuslaitosten riippumattomuuden huomattavasta heikkenemisestä ja kasvavasta avoimesta EU:n lainsäädännön, myös unionin tuomioistuimen tuomioiden, noudattamatta jättämisestä; panee merkille, että oikeuslaitoksen riippumattomuus on edelleen vakava huolenaihe joissakin jäsenvaltioissa, mikä käy ilmi joistakin maakohtaisista luvuista; kehottaa komissiota arvioimaan ja nimeämään selkeästi tällaiset puutteet ja havainnot, joita pidetään selvänä vaarana oikeusvaltioperiaatteen vakavasta loukkaamisesta; on erittäin huolissaan siitä, että komissio ei ole reagoinut nopeasti ja oikeudellisin keinoin maakohtaisissa luvuissa todettuihin oikeusvaltioperiaatetta koskeviin vakaviin vaaroihin edes sen jälkeen, kun ne ovat konkretisoituneet todellisiksi oikeusvaltioperiaatteen loukkauksiksi; kehottaa komissiota esittämään eri kansallisista oikeuslaitoksista mielekkään, yksinkertaisen ja selkeän arvion sekä täsmentämään, missä voitaisiin soveltaa vertailukelpoisia järjestelmiä koskevia parhaita käytäntöjä ja miten voitaisiin puuttua samankaltaisiin puutteisiin;

15. korostaa, että SEU 17 artiklan 1 kohdan mukaan komission on varmistettava perussopimusten ja johdetun oikeuden soveltaminen, myös tapauksissa, joissa maakohtaisissa luvuissa yksilöityjen SEU 2 artiklassa vahvistettujen arvojen vakavan loukkaamisen vaara on tosiasiallisesti toteutunut vuoden 2020 kertomuksen julkaisemisen jälkeen;

16. arvostelee poliittista painostusta, jota käytetään Unkarissa ja Puolassa siihen, että estetään kansallisia tuomioistuimia käynnistämästä ennakkoratkaisumenettelyjä unionin tuomioistuimessa SEUT 267 artiklan mukaisesti, minkä tarkoituksena on estää kansallisia tuomareita esittämästä unionin tuomioistuimelle kysymyksiä oikeuslaitoksen riippumattomuuteen liittyvistä EU:n vaatimuksista; katsoo, että tämä käytäntö on vastoin perussopimuksia ja unionin tuomioistuimen vakiintunutta tulkintaa asiaa koskevista määräyksistä; on tyrmistynyt unionin tuomioistuimen tuomioiden lisääntyneestä ja tahallisesta noudattamatta jättämisestä; pitää tällaista lainvastaista kehitystä järjestelmätason uhkana EU:n oikeuden yhtenäisyydelle ja johdonmukaisuudelle ja unionin koko toiminnalle; kehottaa komissiota sisällyttämään tuleviin kertomuksiinsa yksityiskohtaisia tietoja siitä, miten jäsenvaltiot noudattavat unionin tuomioistuimen tuomioita; katsoo siksi, että tulevien vuotuisten kertomusten arvioinneissa unionin tuomioistuimen tuomioiden noudattamatta jättämistä olisi pidettävä vakavina rikkomuksina; kehottaa komissiota varmistamaan, että tapauksiin, joissa unionin tuomioistuimen tuomioita kieltäydytään panemasta täytäntöön ja noudattamasta, reagoidaan välittömästi ja asianmukaisesti oikeudellisin keinoin, esimerkiksi nostamalla SEUT 260 artiklan mukainen kanne; kehottaa komissiota seuraamaan tiiviisti kansallisten tuomioistuinten päätöksiä, jotka koskevat EU:n oikeuden ensisijaisuutta kansallisiin perustuslaillisiin normeihin nähden, ja käynnistämään rikkomusmenettelyjä sellaisia jäsenvaltioita vastaan, jotka rikkovat tätä periaatetta toistuvasti; pitää lisäksi valitettavana Puolan pääministerin maan perustuslakituomioistuimelle esittämää pyyntöä antaa päätös kansallisten perustuslaillisten normien ensisijaisuudesta EU:n lainsäädäntöön nähden;

17. toteaa, että siviili-, rikos- ja hallinto-oikeudellisten menettelyjen hitaus on merkittävä vaara erityisesti oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiselle; kehottaa komissiota sisällyttämään tuleviin kertomuksiinsa arvioinnin vankilaoloista, oikeuskäsittelyjen ruuhkautumisesta ja oikeudenkäyntien keskimääräisestä kestosta kussakin jäsenvaltiossa;

Korruptiontorjunnan kehys

18. on tyytyväinen siihen, että kussakin maakohtaisessa luvussa on korruptiontorjuntatoimia käsittelevä osio, koska järjestelmätason korruptio heikentää sekä oikeusvaltion toimintaa että EU:n kansalaisten luottamusta viranomaisten, virkamiesten ja oikeuslaitoksen päätöksiin; korostaa, että korruptio ohjaa julkisia varoja pois aiotuista julkisista käyttötarkoituksista ja laskee julkisten palvelujen tasoa ja laatua heikentäen näin ollen myös perusoikeuksia; huomauttaa, että kansallisten korruptiontorjuntaa koskevien lakien, toimintapolitiikkojen ja strategioiden olemassaoloa voidaan pitää edistyksenä mutta niiden täytäntöönpano ja sen jälkeinen vaikuttavuus käytännössä ovat keskeisiä oikeusvaltioperiaatteen kannalta, joten niitä on myös arvioitava; korostaa, että korruptiontorjunnan kehysten olisi katettava sellaiset osa-alueet kuin eettiset säännöt, tiedotustoimet, varallisuudesta ilmoittamista koskevat säännöt, jääviys ja eturistiriidat, julkiset hankinnat, sisäiset valvontamekanismit, edunvalvontaa koskevat säännöt ja pyöröovi-ilmiö; kehottaa jäsenvaltioita ja toimielimiä suunnittelemaan vaikuttavia välineitä, joilla ehkäistään korruptiota ja petoksia, havaitaan riskit niiden esiintymisestä, pysäytetään ne ja määrätään niistä seuraamuksia, sekä mekanismeja, joilla kyseisistä tapauksista saatu hyöty voidaan periä takaisin, etenkin seuraamalla säännöllisesti sekä EU:n että jäsenvaltioiden julkisten varojen käyttöä; panee merkille, että vuoden 2020 kertomuksessa ei juurikaan arvioida korruptiontorjunnan kehyksen kykyä torjua korruptioon liittyviä riskejä julkisten hankintojen alalla;

19. kehottaa komissiota kiinnittämään enemmän huomiota EU:n varojen väärinkäyttöön erityisesti oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annettua asetusta ajatellen ja tarkastelemaan tutkintojen ja syyttäjäviranomaisten asianmukaista toimintaa kussakin jäsenvaltiossa petosten, mukaan luettuina veropetokset, korruption tai muiden sellaisten

EU:n oikeuden rikkomisten, jotka liittyvät EU:n talousarvion toteuttamiseen tai unionin taloudellisten etujen suojaamiseen, tutkinnan ja niitä koskevien syytetoimien osalta; on huolissaan siitä mahdollisesti kasvavasta riskistä, että jotkut jäsenvaltiot väärinkäyttävät unionin talousarviota keinona heikentää oikeusvaltiota;

20. on erittäin huolissaan korruptioon liittyvien rikosten aiheuttamasta kasvavasta uhasta; kehottaa komissiota tarvittaessa päivittämään ja parantamaan korruption vastaista unionin lainsäädäntöä hyödyntämällä kertomuksen havaintoja, jotta havaittuihin puutteisiin voidaan reagoida paremmin, ja panemaan täytäntöön asianmukaisia toimintapolitiikkoja oikeuslaitoksen korruption torjumiseksi jäsenvaltioissa; korostaa korruption lisääntymisen vaaroja unionin oikeusjärjestyksen yhtenäisyydelle, sen yhteisten politiikkojen tuloksellisuudelle, perusoikeuksien suojelulle, unionin kansainväliselle uskottavuudelle ja sen sisämarkkinoiden toiminnalle, joiden yhteydessä oikeusvaltioperiaatteella on merkittävä rooli; kehottaa komissiota hahmottelemaan parhaita käytäntöjä, yksilöimään korruptiolle erityisen alttiit alat ja laatimaan maakohtaisia suosituksia parannuksista sekä käyttämään tätä tietoa unionin korruptiontorjunnan kehyksen päivittämiseen ja tehostamiseen;

21. palauttaa mieliin väärinkäytösten paljastajien keskeisen roolin järjestäytyneen rikollisuuden, korruption ja rahanpesurikosten torjunnassa;

22. varoittaa, että korruptiorikosten tutkintaa ja niitä koskevaa syytteeseenpanoa koskevien tietojen arviointia ja vertailua vaikeuttaa se, ettei kaikista jäsenvaltioista ole saatavilla yhdenmukaisia, ajantasaisia ja konsolidoituja tilastoja ja että EU:n ohjelmien edunsaajia koskevassa tiedonkeruussa on haasteita; kehottaa siksi komissiota tukemaan ja edistämään tällaisten rikosten määritelmien yhdenmukaistamista koko unionissa sekä varmistamaan nykyisten datajoukkojen ja menetelmien käytön parantamisen uusien datajoukkojen kehittämiseksi, jotta voidaan saada vertailutietoja korruptiotapausten käsittelystä kaikkialta EU:sta; tähdentää, että on tärkeää tukea ja vahvistaa yhteistyötä korruption torjunnassa EU:n toimielinten, jäsenvaltioiden, Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) ja Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) välillä; katsoo, että korruption torjunta edellyttää paitsi vahvoja valtuuksia myös paljon enemmän määrärahoja, resursseja ja kaikenlaista tarvittavaa tukea edellä mainituille toimielimille ja elimille;

Sananvapaus: tiedotusvälineiden vapaus ja moniarvoisuus sekä taiteellinen ja akateeminen vapaus

23. on tyytyväinen siihen, että kertomukseen sisältyy erillinen luku tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden seurannasta; pitää erityisen myönteisenä keskittymistä toimittajien turvallisuuteen; kehottaa komissiota esittämään arvioinnin tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden suojelua koskevien kansallisten kehysten tehokkuudesta ja vaikuttavuudesta; pitää tärkeänä arvioida ja seurata tiedotusvälineiden tilannetta jäsenvaltioissa etenkin tarkastelemalla hallitusten mahdollisesti toteuttamia toimenpiteitä kriittisten tiedotusvälineiden vaientamiseksi ja/tai niiden vapauden ja moniarvoisuuden heikentämiseksi, jotta voidaan estää riski, että tiedon keskittäminen muutamien harvojen käsiin lisääntyy entisestään, sillä se haittaisi vapaan ja riippumattoman tiedon levittämistä;

24. pitää valitettavana, ettei kansallisen tason julkishallintoa ja tiedotusvälineiden alaa, niiden lakiin perustuvaa ja tosiasiallista riippumattomuutta kansallisista viranomaisista, poliittisista puolueista tai muusta puuttumisesta eikä mahdollisia eturistiriitoja ja tiedotusvälineiden keskittymistä ja avoimuutta niiden omistajuudesta ole arvioitu; painottaa tarvetta varmistaa yksityisten media-alan toimijoiden taloudellinen riippumattomuus ja kestävän toiminnan edellytykset tiedotusvälineiden poliittisen haltuunoton välttämiseksi; korostaa julkisen palvelun tiedotusvälineiden korvaamatonta roolia ja tähdentää, että on erittäin tärkeää varmistaa ja säilyttää niiden riippumattomuus ja vapaus poliittisesta vaikuttamisesta; pitää valitettavana, että tiedotusvälineiden kansallisten sääntelyelinten lain mukaista ja tosiasiallista riippumattomuutta ei ole arvioitu; katsoo, että vuonna 2018 annetun audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin ([30]) 30 artiklan asianmukaista täytäntöönpanoa olisi seurattava tiiviisti ja rikkomusmenettelyjä olisi käynnistettävä ripeästi, jos ne ovat perusteltuja; kehottaa tässä yhteydessä komissiota tutkimaan erityisesti yleisradioyhtiöiden toimittajiin kohdistuvia pelottelu- ja kunnianloukkausyrityksiä, mukaan lukien ulkomaisiin toimittajiin kohdistuvat suorat hyökkäykset, koska heitä pidetään yhteiskunnan vihollisina tutkivan journalismin vuoksi;

25. on huolestunut tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden jatkuvasta heikkenemisestä joissakin jäsenvaltioissa vuoden 2020 kertomuksen julkaisemisen jälkeen; on erittäin huolissaan toimittajiin ja media-alan työntekijöihin unionissa kohdistuvista fyysisistä, psykologisista ja taloudellisista uhkauksista, pahoinpitelyistä, rikoksista ja murhista, jotka johtuvat heidän toiminnastaan, ja muistuttaa tällaisten hyökkäysten johtavan usein itsesensuuriin; kehottaa komissiota sisällyttämään tulevien kertomusten maakohtaisiin lukuihin yleiskatsauksen toimittajiin kohdistuvista hyökkäyksistä kaikkialla unionissa kiinnittäen erityishuomiota toimittajien murhiin, mukaan lukien hyökkäystä seuraavien rikostutkimusten ja menettelyjen tosiasiallinen riippumattomuus poliittisesta vaikuttamisesta sekä jäsenvaltioiden antamat vastaukset;

([30]) EUVL L 303, 28.11.2018, s. 69.

Torstai 24. kesäkuuta 2021

26. panee huolestuneena merkille, että tiedotusvälineiden vapauteen kohdistuvat haasteet ovat läheisessä yhteydessä taiteellisen ja akateemisen vapauden heikentämiseen; kehottaa siksi laajentamaan tätä osa-aluetta kaikkiin sananvapauden näkökohtiin, vihapuheen torjunta mukaan luettuna, ja muuttamaan sen otsikkoa vastaavasti;

27. ilmaisee huolensa siitä, että hallitukset ja vaikutusvaltaiset henkilöt vaientavat arvostelijoita oikeuskeinoin käyttämällä muun muassa SLAPP-kanteita tai lakeja, joilla rajoitetaan sananvapautta tavalla, joka on ristiriidassa yksilön perusoikeuksien kanssa; kehottaa jäsenvaltioita säätämään lakeja toimittajien suojelemiseksi tältä käytännöltä; kehottaa komissiota ehdottamaan SLAPP-kanteiden vastaista EU:n lainsäädäntöä toimittajien suojelemiseksi haitantekotarkoituksessa nostetuilta kanteilta;

28. panee merkille, että tiedotusvälineiden vapauden heikkeneminen johtaa siihen, että vähemmistöihin, kuten hlbti-henkilöihin, maahantulijoihin ja pakolaisiin, kohdistuu yhä enemmän syyllistämistä ja maalittamista, usein hallituksen taholta, mikä johtaa vihapuheen lisääntymiseen näitä ryhmiä vastaan ja tiedotusvälineiden sensuuriin; kehottaa komissiota arvioimaan tulevissa kertomuksissa viharikosten ja -puheen vaikutusta syrjintään;

Muut hallitusjärjestelmän osien keskinäiseen valvontajärjestelmään liittyvät institutionaaliset kysymykset, mukaan lukien kansalaisyhteiskunnan suotuisan toimintatilan suojelu

29. suhtautuu myönteisesti kertomuksen osa-alueeseen, joka koskee hallitusjärjestelmän osien keskinäistä valvontajärjestelmää, sekä covid-19-pandemian torjumiseksi toteutettujen poikkeuksellisten toimenpiteiden tarkasteluun; palauttaa mieliin, että pandemian torjumiseksi tarvitaan hallituksen johtamia kiireellisiä toimenpiteitä, joissa kunnioitetaan oikeusvaltioperiaatetta, perusoikeuksia ja demokraattista vastuuvelvollisuutta ja joiden olisi oltava kaikkien covid-19-pandemian leviämisen hillitsemiseksi toteutettavien toimien kulmakivi; katsoo kiireellisten valtuuksien edellyttävän lisävalvontaa sen varmistamiseksi, ettei niitä käytetä tekosyynä toimivaltuuksien tasapainon pysyvämmälle muuttamiselle; pitää hälyttävänä, että covid-19-hätätoimenpiteitä käytetään verukkeena syrjivän lainsäädännön antamiseksi nopeutetussa menettelyssä; kehottaa komissiota seuraamaan edelleen poikkeustoimenpiteitä sen varmistamiseksi, että lakiesitykset valmistellaan ja saatetaan voimaan oikea-aikaisesti ja avoimesti, että ne ovat tarpeellisia, oikeasuhteisia ja sosiaalisesti oikeudenmukaisia ja määräaikaisia ja että tuomioistuinten sulkeminen ei vaikuta suhteettomasti oikeussuojan saatavuuteen; korostaa tässä yhteydessä parlamentaarisen valvonnan ja kansalaisyhteiskunnan kuulemisen merkitystä; kehottaa komissiota seuraamaan edelleen toimenpiteiden asteittaista oikea-aikaista poistamista; kannustaa komissiota varmistamaan, että jäsenvaltiot kunnioittavat, suojelevat ja vaalivat EU:n kansalaisten oikeuksia covid-19-pandemian aikana ja sen jälkeen;

30. muistuttaa riippumattomien kansallisten ihmisoikeus- ja oikeusasiamiesinstituutioiden merkityksestä Pariisin periaatteita täysimääräisesti noudattaen sekä tasa-arvoelinten merkityksestä, jotta voidaan turvata EU:n kansalaisten oikeudet ja puolustaa oikeusvaltioperiaatetta kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla; on syvästi huolissaan viimeaikaisista yrityksistä heikentää kansallisen oikeusasiamiehen riippumattomuutta toimeenpanovallasta Puolassa; pitää myönteisenä, että oikeusasiamiesinstituutioiden rooli mainitaan vuoden 2020 kertomuksessa; kehottaa komissiota kiinnittämään seuraavassa vuotuisessa syklissä enemmän huomiota kansallisten oikeusasiamiesten ja tasa-arvoelinten toimintaan tarkastelemalla perusteellisemmin niiden toimintaa, riippumattomuuden astetta ja todellista panosta riittävien suojatoimien varmistamiseksi; korostaa erityisesti joidenkin jäsenvaltioiden tasa-arvoelinten riippumattomuuden heikkenemistä vuoden 2020 kertomuksen julkaisemisen jälkeen ja toteaa sen olevan välitön uhka kansalaisten perusoikeuksille; toistaa olevansa huolissaan riippumattoman kansalaisyhteiskunnan, erityisesti naisten oikeuksia, vähemmistöjä ja ihmisoikeuksien puolustajia edustavien järjestöjen, toimintatilan jatkuvasta kaventumisesta joissakin jäsenvaltioissa, mukaan lukien toiminnan kriminalisointi, kohtuuttomat hallinnolliset rasitteet, rahoituksen saannin rajoitukset, asioiden ajamiseen saatavan taloudellisen tuen vähentäminen sekä kokoontumis- ja järjestäytymisvapauden rajoitukset;

31. korostaa kansalaisyhteiskunnan hyvän toimintatilan merkitystä, jotta voidaan edistää ja seurata EU:n arvoja, pitää hallituksia vastuussa niiden noudattamisesta, luoda vastavoimaa oikeusvaltioperiaatteen vapautumiselle ja edistää oikeusvaltiokulttuuria; kehottaa komissiota syventämään kansalaisyhteiskunnan toimintatilan arviointia vuoden 2021 kertomuksessa; katsoo, että on hyödyllistä tarkastella kansalaisyhteiskunnan suotuisaa toimintatilaa koskevien selkeiden vertailuarvojen määritelmää, jotta tätä analyysialaa voitaisiin entisestään vahvistaa pitkällä aikavälillä sisällyttämällä siihen muun muassa kansalaisvapauksien harjoittamisen mahdollistava oikeudellinen ympäristö, kansalaisyhteiskunnan järjestöjen taloudellisen elinkelpoisuuden ja kestävyyden kehys, mukaan lukien valtiojohtoisia kansalaisjärjestöjä koskeva kysymys, pääsy päätöksentekoon ja siihen osallistuminen, oikeus saada tietoa, turvallinen toimintatila, myös suullisten ja fyysisten hyökkäysten ilmaantuvuuden ja niihin reagoimisen, mustamaalauskampanjoiden ja oikeudellisen, hallinnollisen ja verotuksellisen häirinnän osalta, mukaan lukien SLAPP-kanteet ja niiden lamaannuttava vaikutus ja pitkän aikavälin vaikutukset aktiiviseen kansalaisuuteen toisessa maassa; toteaa jälleen, että EU:n toimielinten olisi käytävä avointa ja

säännöllistä vuoropuhelua etujärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa; kehottaa komissiota arvioimaan tulevissa kertomuksissaan, taataanko EU:n kansalaisten poliittisten oikeuksien toteutuminen kaikissa jäsenvaltioissa;

32. pitää valitettavana, että Unkari ei ole pannut täytäntöön unionin tuomioistuimen tuomiota, joka koskee kansalaisjärjestöjen Unkarin ulkopuolelle sijoittautuneilta henkilöiltä saamalle rahoitukselle asetettuja laittomia rajoituksia, mikä on itsessään oikeusvaltioperiaatteen vakava loukkaus, ja toteaa, että tämä on johtanut maan kansalaisyhteiskunnan toimintatilan jatkuvaan kaventumiseen; kehottaa komissiota haastamaan Unkari unionin tuomioistuimeen ja pyytämään kiireellisesti varoittavia taloudellisia seuraamuksia SEUT 260 artiklan nojalla; panee huolestuneena merkille, että yhä useammat jäsenvaltiot hyväksyvät lainsäädäntöä, joka rajoittaa vakavasti kansalaisyhteiskunnan järjestöjen yhdistymis- ja sananvapautta ja siten kaventaa osaltaan kansalaisyhteiskunnan toimintatilaa;

33. pitää valitettavana, että kertomuksessa ei tunnusteta selkeästi joidenkin EU:n jäsenvaltioiden kansallisten viranomaisten järjestämää demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen tahallista taantumisprosessia eikä siitä asteittain seuraavaa (osittain) autoritaaristen hallintojärjestelmien perustamista, joka perustuu kaikkien keskinäisten valvontajärjestelmien asteittaiseen tuhoamiseen; kehottaa komissiota tunnustamaan ja ottamaan huomioon arvostettujen ja vakiintuneiden organisaatioiden moninaiset vuosikertomukset ja indeksit, joilla arvioidaan demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien kunnioittamista EU:n jäsenvaltioissa ajan mittaan;

Kertomuksen kattavuus – puuttuvat alat

34. pitää valitettavana, ettei vuoden 2020 kertomus kata kokonaisuudessaan SEU 2 artiklassa tarkoitettuja demokratian ja perusoikeuksien arvoja, vaikka vaikutukset kohdistuvat niihin välittömästi, kun maat alkavat taantua oikeusvaltioperiaatteen suhteen;

35. kehottaa komissiota sisällyttämään kertomukseen maakohtaiset luvut kaikista EU:n ehdokasmaista ja mahdollisista ehdokasmaista sekä perusteellisen analyysin niiden oikeusjärjestelmistä, korruption vastaisista puitteista, tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden tilanteesta sekä institutionaalisesta keskinäisestä valvonnasta;

36. muistuttaa, että oikeusvaltion, demokratian ja perusoikeuksien välillä on olennainen yhteys ja että on tarpeen lisätä tietoisuutta SEU 2 artiklaan ja perusoikeuskirjaan kirjatuista arvoista; kehottaa komissiota harkitsemaan kaikkien perusoikeuskirjassa taattujen oikeuksien soveltamisen sisällyttämistä tuleviin kertomuksiin; korostaa, että kaikissa jäsenvaltioiden toteuttamissa toimissa niiden toimiessa EU:n oikeuden soveltamisalalla on kunnioitettava perusoikeuskirjassa vahvistettuja oikeuksia ja periaatteita; katsoo siksi ehdottomasti, että on säilytettävä oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen yhteys yhdenvertaisuuteen lain edessä, oikeuteen tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, oikeuteen oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja oikeuteen saada neuvoja ja antaa toisen henkilön puolustaa ja edustaa itseään sekä riippumattoman oikeusavun tarjoamiseen niille, joilla ei ole riittäviä resursseja, ja oikeuden hyvään hallintoon perusoikeuskirjan 41 artiklan mukaisesti;

37. tuomitsee jyrkästi sen, että joissakin EU:n jäsenvaltioissa ei kunnioiteta täysimääräisesti EU:n ja kansainvälistä lainsäädäntöä esimerkiksi syrjinnän kiellon tai turvapaikka-asioiden alalla, mistä on esimerkkinä se, että Unkari on jättänyt panematta täytäntöön useita turvapaikkamenettelyyn pääsyä koskevia unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioita, mukaan luettuna automaattinen ja laiton säilöönotto ja nälässä pitäminen, mikä loukkaa maahantulijoiden ja turvapaikanhakijoiden oikeutta hakea kansainvälistä suojelua;

38. korostaa olevansa huolestunut siitä, että haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden, kuten vammaisten henkilöiden, lasten, uskonnollisten vähemmistöjen, erityisesti juutalais- ja islaminvastaisuuden lisääntyessä Euroopassa, romanien ja muiden etnisiin ja kielivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden, maahantulijoiden, turvapaikanhakijoiden, pakolaisten, hlbti+-henkilöiden, ikääntyneiden henkilöiden sekä naisten, oikeuksia ei edelleenkään kunnioiteta täysimääräisesti kaikkialla unionissa, mikä on vastoin SEU 2 artiklan määräyksiä; korostaa selvää yhteyttä oikeusvaltionormien heikkenemisen ja perusoikeuksien ja vähemmistöjen oikeuksien loukkaamisen välillä kyseisissä jäsenvaltioissa; kehottaa komissiota arvioimaan demokratian ja perusoikeuksien jatkuvia loukkauksia ja haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin kohdistuvia hyökkäyksiä kaikkialla unionissa;

39. suhtautuu myönteisesti komission ilmoitukseen sen strategiasta, jolla vahvistetaan perusoikeuskirjan soveltamista; katsoo, että keskittyminen vuosittain yhteen ennalta määriteltyyn aiheeseen ei antaisi mahdollisuutta tuoda esiin muita perusoikeuskirjan vakavia loukkaamisia kyseisenä vuonna; katsoo, että tällaisen vuotuisen tarkastelun olisi tarjottava aineistoa kattavaan seurantamekanismiin ja että sen menetelmät, sykli ja kohde olisi sen vuoksi mukautettava vuosikertomuksiin; pitää valitettavana ja huolestuttavana komission haluttomuutta käynnistää perusoikeuskirjan loukkaamiseen perustuvia rikkomusmenettelyjä;

Torstai 24. kesäkuuta 2021

40. kehottaa jäsenvaltioita laatimaan demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia, tasa-arvo ja vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeudet mukaan luettuina, koskevia vuosikertomuksia;

41. toteaa, että päällekkäisyyden välttämiseksi unionin vuotuisella raportointijärjestelmällä olisi lujitettava ja korvattava olemassa olevia välineitä, joihin kuuluvat etenkin oikeusvaltiota koskeva vuosikertomus, komission oikeusvaltiotoimintakehys, perusoikeuskirjan soveltamista koskeva komission vuotuinen raportointi, neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelu ja yhteistyö- ja seurantamekanismi, ja samalla olisi varmistettava parempi täydentävyys ja johdonmukaisuus muiden käytettävissä olevien välineiden kanssa, mukaan lukien SEU 7 artiklan mukaiset menettelyt, rikkomusmenettelyt ja talousarvioon liittyvä ehdollisuus; katsoo, että kolmen toimielimen olisi käytettävä vuotuisen seurantajakson havaintoja arvioidessaan SEU 7 artiklan ja talousarvioon liittyvän ehdollisuuden soveltamista; korostaa, että kunkin kolmen toimielimen tehtäviä ja oikeuksia on kunnioitettava; sitoutuu yhdistämään oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia koskeviin kertomuksiin liittyvän vuotuisen työnsä SEU 2 artiklaa koskevaan laajempaan vuotuiseen seurantajaksoon ja aloittamaan työnsä sen parissa heti, kun komission oikeusvaltiokertomus on julkaistu;

42. kehottaa arvioimaan, onko perusoikeuskirjan syrjimättömyyslausekkeen soveltamisala riittävän laaja, jotta oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen valvonnasta jäsenvaltioissa ja koko unionissa voidaan tehdä johdonmukaista ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen 14 artiklan kanssa, ja mitä lisätoimia EU:n toimielimet voivat toteuttaa varmistaakseen, että sitä sovelletaan asianmukaisesti; muistuttaa, että oikeusviranomaiset soveltavat perusoikeuskirjaa ainoastaan pannessaan täytäntöön EU:n oikeutta mutta yhteisen oikeusvaltiokulttuurin edistämiseksi on tärkeää, että perusoikeuskirjassa vahvistetut oikeudet otetaan menettelyissä aina huomioon; kehottaa komissiota siksi harkitsemaan myös perusoikeuskirjaan keskittyviä koulutusmoduuleja tuomareille ja oikeusalan toimijoille;

Kertomuksen lähteet ja menetelmät

43. kehottaa komissiota vahvistamaan säännöllistä, osallistavaa ja jäsenneltyä vuoropuhelua hallitusten ja kansallisten parlamenttien, kansalaisjärjestöjen, kansallisten ihmisoikeuselinten, oikeusasiamiesten, tasa-arvoelinten, ammattijärjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa; kehottaa komissiota myös sallimaan edelleen sekä julkinen että luottamuksellinen raportointi, jotta voidaan suojella ja tukea ihmisoikeuksien puolustajia ja oikeusvaltioasiantuntijoita, jotka ovat vaarassa joutua kansallisten viranomaisten tai niiden edustajien SLAPP-kanteiden, syytteiden tai häirinnän kohteeksi; on tyytyväinen siihen, että 24 jäsenvaltiota julkisti avoimesti vuodelta 2020 toimittamansa tiedot, mutta pitää valitettavana, että kolme jäsenvaltiota kieltäytyi tekemästä niin; kehottaa tekemään prosessista täysin avoimen ja julkistamaan kaikki jäsenvaltioiden toimittamat tiedot; katsoo, että kansalaisyhteiskunnan järjestöt olisi otettava tiiviisti mukaan tarkastelujakson kaikkiin vaiheisiin;

44. pitää valitettavana, että komissio ei kuullut sidosryhmiä, kuten parlamenttia, vuoden 2020 kertomuksen menetelmien kehittämisestä ja valmisteluprosessista eikä pyrkinyt saamaan palautetta niiden toimivuudesta;

45. muistuttaa, että komission on otettava huomioon asiaankuuluvista lähteistä ja tunnustetuilta instituutioilta saadut merkitykselliset tiedot; muistuttaa, että asiaankuuluvien kansainvälisten elinten, kuten YK:n, Etyjin ja Euroopan neuvoston alaisuudessa toimivien elinten, havainnot ovat ratkaisevan tärkeitä jäsenvaltioiden tilanteen arvioimiseksi; pitää EFRIS-järjestelmää tässä yhteydessä tiedonlähteenä; kehottaa komissiota pyytämään unionin perusoikeusvirastoa antamaan menetelmiin liittyvää neuvontaa ja tekemään kohdennettua vertailevaa tutkimusta aukkojen korjaamiseksi ja yksityiskohtien lisäämiseksi oikeusvaltiokertomuksen keskeisillä osa-alueilla; korostaa, että on tarpeen ottaa riippumattomista asiantuntijoista koostuva paneeli unionin perusoikeusviraston ja Venetsian komission kanssa tehtävään oikeusvaltiokertomusta koskevaan yhteistyöhön, jotta se voi auttaa määrittämään kunkin jäsenvaltion keskeiset myönteiset ja kielteiset suuntaukset;

46. korostaa, että kansalaisyhteiskunta on keskeinen kumppani määritettäessä oikeusvaltioperiaatteen loukkauksia ja edistettäessä demokratiaa ja perusoikeuksia; on vahvasti sitä mieltä, että komission olisi käynnistettävä virallinen ja jatkuva vuoropuhelu kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa näistä kysymyksistä ja varmistettava, että nämä osallistuvat mielekkäällä tavalla vuotuisen oikeusvaltiokertomuksen laatimiseen; korostaa kansalaisjärjestöjen vuoden 2020 jaksosta saamien kokemusten perusteella tässä yhteydessä, että aihekohtaisesti jäsennellyt kuulemiset oikeusvaltioperiaatetta koskevien keskustelujen puitteissa lisäisivät prosessin tehokkuutta ja kansalaisyhteiskunnan tarjoaman arvokkaan palautteen määrää; korostaa, että kuulemiseen liittyvän kyselylomakkeen olisi annettava sidosryhmille mahdollisuus raportoida myös komission kaavaileman soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä seikoista, koska se voisi auttaa arvioimaan sitä, tarjoaako perustuslaillinen järjestely tehokkaita mekanismeja vallankäytön rajoittamiseksi;

47. katsoo, että kansalaisyhteiskunnan kuulemisen määräaikoja saatetaan usein pitää liian lyhyinä ja niitä olisi mukautettava asianmukaisesti ja joustavasti, jotta saadaan täydelliset ja kattavat tiedot; huomauttaa, että tämä on vaikeuttanut sidosryhmien, erityisesti kansalaisyhteiskunnan järjestöjen, mahdollisuuksia valmistella ja suunnitella osallistumistaan sekä kansallisia tiedotustoimia, joita ne aikovat toteuttaa kertomuksen julkaisemisen yhteydessä; panee

merkille, että kuulemisten järjestäminen ennen julkisten tilastojen vuotuista julkistamista köyhdyttää kannanottoja; kehottaa komissiota sallimaan tietojen toimittamisen monikielisinä; ehdottaa, että sidosryhmien kannanottoja koskevista puitteista tehdään ennustettavampia ja vähennetään niiden jäykkyyttä; panee merkille, että kuulemista voidaan parantaa varmistamalla muun muassa, että kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa toteutetaan jatkotoimia niiden esittämien näkemysten osalta;

48. pitää vuotuisen seurantajakson yhteydessä tehtävää yhteistyötä Euroopan neuvoston ja sen parlamentaarisen yleiskokouksen kanssa, myös jäsennellymmän kumppanuuden kautta, erityisen tärkeänä demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien edistämiseksi EU:ssa; kehottaa komissiota sisällyttämään maakohtaisiin lukuihin tietoja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden noudattamatta jättämisestä, jota ministerikomitea on arvioinut; toteaa, että SEU 6 artiklan 2 kohta velvoittaa unionin oikeudellisesti liittymään perusoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen; korostaa, että liittymisprosessi on saatava nopeasti päätökseen, jotta voidaan varmistaa johdonmukainen kehys ihmisoikeuksien suojelulle kaikkialla Euroopassa ja vahvistaa entisestään perusoikeuksien ja -vapauksien suojelua unionissa;

II. ***Demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän institutionaaliset näkökohdat***

49. kehottaa jälleen komissiota ja neuvostoa pitämään kiinni siitä, että ne vastaavat myönteisesti parlamentin 7. lokakuuta 2020 antamassaan päätöslauselmassa esittämään kehotukseen perustaa yhteinen demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskeva EU:n järjestelmä, joka kattaa SEU 2 artiklassa tarkoitetut arvot kokonaisuudessaan; toistaa, että tällainen järjestelmä on tarpeen, jotta voidaan vahvistaa EU:n arvojen edistämistä ja kunnioittamista; palauttaa mieliin, että vuotuisen kierroksen olisi oltava kattava, objektiivinen ja puolueeton, sen olisi perustuttava näyttöön ja sitä olisi sovellettava tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kaikkiin jäsenvaltioihin;

Maakohtaiset suositukset

50. kehottaa jälleen komissiota laatimaan todenmukaisen arvion kunkin SEU 2 artiklan mukaisen arvon tilanteesta jäsenvaltioissa ja hyväksymään selkeitä maakohtaisia suosituksia siitä, kuinka havaittuihin huolenaiheisiin voidaan puuttua ja kyseiset loukkaukset korjata, mukaan lukien tapauksen mukaan täytäntöönpanon määrärajat ja seurattavat vertailuarvot, myös aikataulut, tavoitteet ja toteutettavat konkreettiset toimet, jotta jäsenvaltioita voidaan auttaa puuttumaan kertomuksessa yksilöityihin heikkouksiin; kehottaa seuraamaan näitä aloitteita seuraavissa vuotuisissa tai kiireellisissä kertomuksissa;

51. suosittelee, että komissio sovittaa suosituksensa yhteen niiden välineiden kanssa, joita voidaan käyttää havaittujen puutteiden korjaamiseen; kehottaa komissiota seuraamaan paremmin maakohtaisten lukujen täytäntöönpanoa kyseisissä jäsenvaltioissa ja ottamaan tarvittaessa käyttöön muita oikeusvaltioperiaatteeseen liittyviä välineitä tulosten aikaansaamiseksi, jos suosituksia ei panna täytäntöön; katsoo, että komission olisi lisättävä rikkomuskanteiden nostamista unionin tuomioistuimessa; korostaa, että on tärkeää yksilöidä selvät myönteiset ja kielteiset suuntaukset kussakin jäsenvaltiossa ja kiinnittää erityistä huomiota vertailuihin edellisen vuoden kertomuksen kanssa;

Toimielinten välinen sopimus

52. toteaa, että vuotuisen kertomuksen taustalla oleva nykyinen institutionaalinen järjestely ei vastaa parlamentin odotuksia; odottaa kolmen toimielimen perustavan pysyvän toimielinten välisen työryhmän, kuten parlamentin 7. lokakuuta 2020 antamassa päätöslauselmassa ehdotettiin;

53. kehottaa komissiota ja neuvostoa aloittamaan viipymättä neuvottelut parlamentin kanssa toimielinten välisestä sopimuksesta SEUT 295 artiklan mukaisesti, jotta voidaan täydentää nykyisiä välineitä luomalla oikeusvaltiomekanismi säädöksellä, joka velvoittaa kolme toimielintä avoimempaan ja säännöllisempään prosessiin, jossa vastuualueet on määritelty selkeämmin ja johon kuuluu riippumattomien asiantuntijoiden paneeli, joka neuvoo työryhmää ja kolmea toimielintä tiiviissä yhteistyössä unionin perusoikeusviraston kanssa, jotta kaikkien EU:n arvojen suojelusta ja edistämisestä tulee pysyvä ja näkyvä osa unionin asialistaa; katsoo, että demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta 7. lokakuuta 2020 annetun parlamentin päätöslauselman liitteessä esitetty ehdotus on asianmukainen perusta tällaisille neuvotteluille; katsoo, että sitä ennen toteutettava pilottihanke, johon osallistuu riippumattomia asiantuntijoita ja jossa arvioidaan unionin arvojen noudattamista, voisi auttaa luomaan tarvittavaa tietämystä ja asiantuntemusta;

Täydentävyys muiden oikeusvaltiovälineiden kanssa

54. muistuttaa, että demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan järjestelmän on täydennettävä ja vahvistettava SEU 7 artiklan mukaisia meneillään olevia ja tulevia menettelyjä mutta se ei saa missään tapauksessa korvata niitä; pitää erittäin valitettavana, ettei neuvosto ole kyennyt edistymään merkittävällä tavalla unionin arvojen ylläpitämisessä meneillään olevissa SEU 7 artiklan mukaisissa menettelyissä; toteaa, että neuvoston epäröinti SEU 7 artiklan soveltamisessa mahdollistaa itse asiassa SEU 2 artiklassa tarkoitettujen arvojen jatkuvan sivuuttamisen ja unionin

Torstai 24. kesäkuuta 2021

tuomioistuimen tuomioiden avoimen noudattamatta jättämisen ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamista puolustavien häirinnän joissakin EU:n jäsenvaltioissa; pitää valitettavana, ettei neuvosto ole järjestänyt kuulemisia covid-19-pandemian verukkeella, vaikka ei ole minkäänlaista oikeudellista velvoitetta, joka edellyttäisi kuulemisten järjestämistä paikan päällä videokokousten sijaan; katsoo, että kaikki neuvoston oikeudellisen yksikön oikeudelliset kannanotot, joissa väitetään toisin, olisi julkistettava; kehottaa neuvostoa jatkamaan SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisia menettelyjä ja varmistamaan, että kuulemiset aloitetaan kiireellisesti ja että niissä käsitellään myös uusia tapahtumia; toistaa pyyntönsä, että neuvosto antaisi kuulemisten jatkotoimena konkreettisia suosituksia kyseisille jäsenvaltioille SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti ja ilmoittaisi määräajat näiden suositusten täytäntöönpanolle; kehottaa pohtimaan Euroopan tulevaisuutta käsittelevässä konferenssissa SEU 7 artiklan tarkistamista, mukaan lukien äänestystä koskevat vaatimukset, jotta menettelystä tulisi toimivampi, ja kiinnittämään erityistä huomiota yksimielisyyttä koskevasta vaatimuksesta luopumiseen määrättäessä seuraamuksia; vaatii, että parlamentin roolia ja toimivaltaa, erityisesti oikeutta saada asianmukaisesti tietoa oikeusvaltioperiaatetta koskeviin välineisiin liittyvissä menettelyissä, SEU 7 artiklan mukaiset menettelyt mukaan luettuina, kunnioitetaan;

55. katsoo, että vuotuinen kertomus on keskeinen seurantaväline mutta selkeät suositukset havaituista haasteista ja vaadittavista jatkotoimista ovat silti välttämättömiä; toteaa jälleen, että tapauksissa, joissa puutteita ei ole korjattu tai suosituksia pantu täytäntöön, vuotuista kertomusta olisi käytettävä perustana päätettäessä, otetaanko käyttöön yksi tai useampi väline, kuten SEU 7 artiklassa tarkoitettu menettely tai ehdollisuusmekanismi, otetaanko käyttöön oikeusvaltiotoimintakehys tai käynnistetäänkö rikkomusmenettelyjä, mukaan lukien nopeutetut menettelyt, välitoimia koskevat hakemukset unionin tuomioistuimessa ja kanteet unionin arvojen suojelua koskevien unionin tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanon laiminlyöntien johdosta; korostaa, että kertomukseen olisi joka tapauksessa liitettävä toteuttamiskelpoisia suosituksia, täytäntöönpanon määräajat mukaan luettuina; muistuttaa, että rikkomuskanteita voidaan käynnistää samanaikaisesti asioissa, jotka on yksilöity SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisissa perustelluissa ehdotuksissa, kuten unionin tuomioistuin on jo vahvistanut; kehottaa komissiota käyttämään tarvittaessa tehokkaasti rikkomusmenettelyjä, jotta voidaan estää oikeusvaltioperiaatteen heikentäminen kansallisissa oikeuslaitoksissa; katsoo, että Euroopan tulevaisuutta käsittelevän konferenssin olisi entisestään vakiinnutettava EU:n oikeuden ensisijaisuutta koskevaa vakiintunutta oikeusperiaatetta perussopimusten määräyksissä; kehottaa Euroopan tulevaisuutta käsittelevää konferenssia pohtimaan unionin tuomioistuimen roolin vahvistamista unionin perusarvojen suojelussa;

56. pitää myönteisenä, että yhteisessä julistuksessa Euroopan tulevaisuutta käsittelevästä konferenssista määritetään eurooppalaiset oikeudet ja arvot, mukaan lukien oikeusvaltioperiaate, yhdeksi tulevan konferenssin keskustelunaiheista; kehottaa Euroopan tulevaisuutta käsittelevää konferenssia pohtimaan EU:n nykyisten välineiden tehokkuutta SEU 2 artiklan periaatteiden rikkomisen seurannassa, ehkäisemisessä ja torjunnassa ja esittämään konkreettisia ehdotuksia käytännön toimiksi, joilla voidaan vahvistaa EU:n välineistöä;

57. korostaa, että oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetun asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 sovellettavuus, tarkoitus ja soveltamisala on määritelty selkeästi kyseisen asetuksen tekstissä; korostaa tässä yhteydessä, että asetus oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta on tullut voimaan, sitä on sovellettu sellaisenaan 1. tammikuuta 2021 alkaen ja se on kaikilta osiltaan velvoittava kaikkien maksusitoumus- ja maksumäärärahojen osalta kaikissa jäsenvaltioissa, että se kattaa etenkin Next Generation EU -välineen varojen maksamisen ja että sen soveltaminen EU:n toimielimissä ei edellytä ohjeiden antamista tai oikeudellista tulkintaa; katsoo, että oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetusta asetuksesta 10. ja 11. joulukuuta 2020 annetut Eurooppa-neuvoston päätelmät ovat SEU 15 ja 17 artiklan sekä SEUT 288 artiklan vastaisia, sillä ne aiheuttavat tarpeetonta oikeudellista epävarmuutta komission uusista suuntaviivoista ja niiden vuoksi asetuksen hyväksyminen pysäytettiin SEUT 263 artiklaa koskevien tapausten osalta, kuten Unkarin ja Puolan viimeaikaisten kumoamiskanteiden tapauksessa; kehottaa jälleen komissiota toteuttamaan oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetun asetuksen mukaisesti välittömiä toimia hyödyntääkseen nykyisiä tutkintavälineitään täysimääräisesti ja viipymättä, jotta voidaan puuttua jäsenvaltioiden oikeusvaltioperiaatteen puutteisiin, jotka voisivat vaikuttaa tai uhata vakavasti vaikuttaa EU:n talousarvion moitteettomaan varainhoitoon riittävän suoraan; kehottaa komissiota soveltamaan yhteisiä säännöksiä koskevaa asetusta ([31]) ja varainhoitoasetusta ([32]) tiukemmin EU:n varojen syrjivään käyttöön puuttumiseksi, kuten se teki pidättäessään varoja kunnallis- tai paikallishallinnoilta, jotka julistautuivat ”vapaiksi hlbti-ideologiasta”;

58. kehottaa komissiota käyttämään vuotuisen kertomuksen havaintoja arvioinnissaan, joka muodostaa perustan mekanismille, jolla talousarviota suojataan oikeusvaltioperiaatteen loukkauksilta, sekä kaikissa muissa asiaankuuluvissa arvioinneissa, jotka koskevat nykyisiä ja tulevia talousarviovälineitä; pyytää jälleen komissiota sisällyttämään vuotuisiin oikeusvaltiokertomuksiinsa erillisenä osiona analyysin tapauksista, joissa jokin jäsenvaltio on rikkonut oikeusvaltion

([31]) EUVL L 347, 20.12.2013, s. 320.
([32]) EUVL L 193, 30.7.2018, s. 1.

periaatteita ja rikkominen voisi vaikuttaa tai uhata vakavasti vaikuttaa EU:n talousarvion moitteettomaan varainhoitoon riittävän suoraan, ja katsoo, että analyysia voitaisiin käyttää perustana ehdollisuusmekanismin käynnistämiselle; kehottaa komissiota vahvistamaan sen vuotuisten oikeusvaltiokertomusten ja oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetun asetuksen välistä synergiaa ja käyttämään niitä erillisinä mutta toisiaan täydentävinä välineinä;

59. toteaa, että komission on käytettävä vuotuista oikeusvaltiokertomusta tärkeänä tietolähteenä valmistellessaan tapauksia, joissa sovelletaan oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annettua asetusta, ja että tässä yhteydessä olisi otettava huomioon muun muassa Euroopan tilintarkastustuomioistuimen, OLAFin ja EPPOn kertomuksista, komission ja kansallisten tarkastusviranomaisten tarkastuskertomuksista, unionin tuomioistuimen ja kansallisten tilintarkastusviranomaisten antamista tuomioista ja perusoikeusviraston analyyseista sekä eri järjestelmistä, kuten unionin taloudellisten etujen suojaamista koskevasta varhaishavainta- ja poissulkemisjärjestelmästä (EDES) ja ARACHNE-välineestä saadut tiedot; kehottaa komissiota selventämään käyttämässään menetelmässä oikeusvaltiokertomuksen ja oikeusvaltiota koskevan ehdollisuusmekanismin välistä yhteyttä; muistuttaa, että on olennaisen tärkeää turvata asianmukaisesti varojen lopullisten saajien ja edunsaajien oikeutetut edut, kun oikeusvaltioperiaatteen rikkomistapauksissa hyväksytään toimenpiteitä;

60. kehottaa komissiota edistämään toimintakulttuuria, jossa kunnioitetaan SEU 2 artiklaan kirjattuja arvoja, muun muassa tehostamalla ponnisteluja, joilla edistetään EU:n kansalaisuutta koskevaa opetusta, oikeusvaltioperiaate mukaan luettuna; kehottaa komissiota käynnistämään erityisen ohjelman, jolla tuetaan innovatiivisia aloitteita EU:n kansalaisuutta koskevan opetuksen edistämiseksi; kehottaa neuvostoa ja komissiota antamaan riittävästi tietoja ja rahoitusta EU:n laajuisille, kansallisille, alueellisille ja paikallisille kansalaisyhteiskunnan järjestöille ja riippumattomille toimittajille, etenkin käyttämällä strategisesti kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman perustamisesta annetun asetuksen mukaisia rahoitusmahdollisuuksia, jotta niitä voidaan auttaa lisäämään tietoisuutta ja edistämään EU:n arvoja, sekä käyttämään soveltuvia välineitä, myös vuotuista kertomusta, torjumaan vuotuisessa kertomuksessa yksilöityjä oikeusvaltioon kohdistuvia uhkia erityisesti silloin, kun on havaittu loukkauksia ja puutteita; kehottaa jäsenvaltioita ottamaan oppia parhaista käytännöistä, puuttumaan havaittuihin puutteisiin ja toteuttamaan toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi kaikilla oikeusvaltiokertomuksessa yksilöidyillä neljällä keskeisellä osa-alueella; korostaa tarvetta lisätä EU:n kansalaisten ja asukkaiden tietoisuutta kansallisella ja EU:n tasolla käytettävissä olevista keinoista ja menettelyistä, joilla voidaan turvata oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen ja raportoida sen rikkomisesta;

III. ***Kertomuksen jatkotoimet ja vaikutus***

61. kehottaa komissiota arvioimaan tulevissa kertomuksissa, kuinka aiemmissa kertomuksissa analysoiduilla aloilla havaitut ongelmat ovat kehittyneet tai kuinka ne on ratkaistu ja ovatko ne vaarassa huonontua tai huonontuneet entisestään, ja määrittämään myönteisiä ja kielteisiä suuntauksia ja monialaisia kysymyksiä, etenkin mahdollisia systeemisiä tai toistuvia oikeusvaltioperiaatteen loukkauksia, ja esittämään selkeitä suosituksia havaittujen riskien tai taantumisen korjaamiseksi;

62. pitää tärkeänä edistää vuotuisen kertomuksen havaintoja kansallisella tasolla; kannustaa komissiota edistämään keskustelua kertomuksesta kansallisissa parlamenteissa ja ottamaan kansalaisyhteiskunnan järjestöt mukaan kertomuksen jatkotoimiin;

63. kehottaa komissiota tekemään vuotuisissa oikeusvaltiokertomuksissaan selväksi, etteivät kaikki oikeusvaltioperiaatteen puutteet ja loukkaukset ole luonteeltaan ja/tai intensiteetiltään samanlaisia ja että jos SEU 2 artiklassa lueteltuja arvoja loukataan tahallisesti, vakavasti, pysyvästi ja järjestelmällisesti tietyn ajanjakson aikana, jäsenvaltiot eivät enää välttämättä täytä kaikkia demokratian kriteereitä ja niiden hallintojärjestelmistä tulee autoritaarisia; korostaa, että komission ensisijaisena tavoitteena olisi oltava EU:n lainsäädännön täytäntöönpano SEU 2 artiklan rikkomistapauksissa ja että sen vuotuisten oikeusvaltiokertomusten olisi pääasiassa edistettävä tätä tavoitetta; kehottaa siksi komissiota arvioimaan meneillään olevien SEU 7 artiklan mukaisten menettelyjen piiriin kuuluvia maita perusteellisesti, jotta voidaan osoittaa, miten oikeusvaltioperiaatetta on heikennetty rakenteellisesti autoritaaristyylisten hallintorakenteiden vakiinnuttamisen helpottamiseksi;

64. korostaa, että tämän kertomuksen olisi toimittava perustana EU:n jatkotoimien priorisoinnille niiden jäsenvaltioiden osalta, joissa on havaittu vajavuuksia tai puutteita, ja että kertomuksessa esitettyjen seikkojen olisi oltava keskeinen osa demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevaa kattavaa mekanismia;

65. sitoutuu aloittamaan vuoden 2021 kertomuksen käsittelyn heti sen julkaisemisen jälkeen;

Torstai 24. kesäkuuta 2021

o

o o

66. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle ja komissiolle sekä jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille.